

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
De heer J. van Essen
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 45

e-mail postbus@eerstekamer.nl

datum 17 juni 2026

betreft Concept opvolger van het legalisatieprogramma PAS-melders

ons kenmerk 181469

Geachte heer Van Essen,

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 17 april 2026 ter aanbieding van het concept van de opvolger van het legalisatieprogramma PAS-melders.¹ Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de fractie van de **PvdD** een aantal vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen door de fractieleden van de PvdD.

De fractieleden van de **PvdD** verzoeken u de (sub)vragen afzonderlijk te beantwoorden

Vraag 1

Kunt u bevestigen dat het wetsvoorstel Wijziging van de Omgevingswet (maatwerk aanpak PAS-projecten) tot doel had om "het legaliseren" van projecten van de PAS-melders te vervangen door "het bieden van een oplossing voor de projecten"?²

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat door het amendement Flach³ "de oorspronkelijke legalisatieverplichting" weer is hersteld om een "versterking van het legalisatieprogramma" te bewerkstelligen in plaats van "een inspanningsverplichting voor het vinden van een oplossing, inclusief de mogelijkheid van bedrijfsbeëindiging"?

Vraag 3

Kunt u bevestigen dat uit artikel 22.21 tweede lid van de Omgevingswet de wettelijke verplichting voor de overheid voortvloeit, om "projecten te legaliseren", dat wil zeggen ervoor de vereiste vergunning te verlenen indien de aanvrager zijn project wil voortzetten?

¹ Kamerstukken I 2025/2026, 35334/36755, CJ.

² Kamerstuk II 2025/2026, 36755, nr. 2.

³ Kamerstukken II 2025/2026, 36755, nr. 20.

datum 17 juni 2026

ons kenmerk 181469

blad 2

Vraag 4

Kunt u onderschrijven wat uw voorganger tijdens de plenaire behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van de Omgevingswet (maatwerk aanpak PAS-projecten) op de vraag van het lid Nicolaï (PvdD) heeft geantwoord, namelijk dat het legaliseren bestaat uit ervoor zorgen " (...) dat de situatie weer in een legale situatie zit (...). Ja, het doel is dat die mensen met rust en zonder over hun schouder te hoeven kijken gewoon hun bedrijf kunnen voortzetten (...)"?⁴

Vraag 5

Kunt u bevestigen dat met de uitvoering van de in het programma opgenomen maatregelen waarop artikel 22.21 Omgevingswet betrekking heeft, bedoeld wordt op het legaliseren van de projecten?

Vraag 6

Uit de Concept opvolger legalisatieprogramma blijkt dat u van oordeel bent dat per 1 maart 2028 slechts "uitzicht op een legale situatie" behoeft te worden geboden.⁵

Vraag 6a

Kunt u uitleggen hoe dat zich verdraagt met het bepaalde in het vierde lid van artikel 22.21 Omgevingswet?

Vraag 6b

Kunt u aangeven op welke maatregelen om de projecten te legaliseren artikel 22.21 Omgevingswet betrekking heeft als dat niet de behandeling van een aanvraag voor een tot legalisering strekkende vergunning zou zijn?

Vraag 7

In de Concept opvolger legalisatieprogramma wordt een termijn van 31 december 2030 genoemd als uiterlijke termijn voor legalisering.⁶

Vraag 7a

Kunt u aangeven uit welke wettelijk voorschrift volgt dat deze termijn kan worden gesteld?

Vraag 7b

Kunt u aangeven of, als het bevoegd gezag niet uiterlijk per 31 december 2030 "additionaliteit" zal kunnen aantonen, dan de legalisering door vergunningverlening niet kan plaatsvinden? Als dat het geval is, hoe verdraagt zich dat dan met de wettelijke plicht tot legaliseren?

Vraag 8

In de Concept opvolger legalisatieprogramma staat dat het ook kan "zijn dat een PAS-melder ervoor kiest om deel te nemen aan een beëindigingsregeling of de PAS-activiteit te staken".⁷

Vraag 8a

Als de PAS-melder daartoe niet kiest, maar vasthoudt aan de legaliseringsplicht, is de overheid dan juridisch vrij om van de aanvrager te verlangen dat deze voor de beëindiging van de bedrijfsactiviteiten kiest?

⁴ *Handelingen I 2025/2026*, nr. 16, item 4, pagina 30.

⁵ Concept opvolger legalisatieprogramma, pagina 4. Bijlage bij *Kamerstukken I 2025/2026*, 35334/36755, CJ.

⁶ Concept opvolger legalisatieprogramma, pagina 10. Bijlage bij *Kamerstukken I 2025/2026*, 35334/36755, CJ.

⁷ Concept opvolger legalisatieprogramma, pagina 9. Bijlage bij *Kamerstukken I 2025/2026*, 35334/36755, CJ.

datum 17 juni 2026

ons kenmerk 181469

blad 3

Vraag 8b

Kunt u aangeven of de PAS-melder kan verlangen, met een beroep op artikel 22.21 Omgevingswet, dat hij met voorrang een vergunning krijgt boven andere aanvragers van een vergunning die afhankelijk zijn van de stikstofruimte die voor verlening beschikbaar is?

Vraag 8c

Kunt u een inschatting geven van de aard en de hoeveelheid van andere projecten die afhankelijk zijn van beschikbare stikstofruimte dan die van PAS-melders, welke niet voor vergunning in aanmerking komen als gevolg van de legaliseringsverplichting die voortvloeit uit artikel 22.21 Omgevingswet?

Vraag 9

Kunt u toezeggen dat PAS-melders die bij bedrijfsbeëindiging een beroep doen op nadeelcompensatie of schadevergoeding wegens onrechtmatig overheidshandelen, op eenzelfde wijze en met toepassing van dezelfde juridische regels en criteria worden behandeld als die welke in andere gevallen van nadeelcompensatie of schadevergoeding wegens onrechtmatig overheidshandelen worden gehanteerd?

Vraag 10

In de Concept opvolger legalisatieprogramma wordt gesproken over een mogelijke beëindigingsregeling of afhandeling door de Commissie Schadevergoeding PAS-melders.

Vraag 10a

Kunt u bevestigen dat als de PAS-melders niet vrijgesteld waren geweest van de vergunningplicht, er een reële kans bestond dat aan hen geen vergunning had kunnen worden verleend voor de activiteiten waarop de melding betrekking had?

Vraag 10b

Kunt u bevestigen dat een PAS-melder die niet kan aantonen dat hem vergunning had moeten worden verleend wanneer hij indertijd een vergunningaanvraag had gedaan, in het algemeen geen aanspraak op schadevergoeding of nadeelcompensatie kan maken indien hij op het moment van bedrijfsbeëindiging wegens de onmogelijkheid tot legalisering zijn investeringen al heeft terugverdiend?

De leden van de commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien uit naar de beantwoording van bovenstaande vragen en verzoeken u deze uiterlijk binnen vier weken na dagtekening van deze brief aan de Eerste Kamer aan te bieden.

Hoogachtend,

G.J. Oplaat

Voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit